

100 LET ČESKO-SLOVENSKÉ KORUNY

...OSLAVTE JE S NÁMI

Panel ČNB 100 let česko-slovenské koruny

Proč v době rozvoje bezhotovostních plateb roste množství oběživa?

Josef Ducháček

ředitel sekce peněžní ČNB

Brno, 15. října 2019

100 LET ČESKO-SLOVENSKÉ KORUNY

...OSLAVTE JE S NÁMI

Peníze mají dvě základní funkce:

- **platební prostředek**

- **uchovatel hodnoty (úspory)**

- **Hotovost, tedy bankovky a mince, jsou fenomén, který doprovází vývoj lidské společnosti již po několik tisíciletí (první mince v 7. století před n. l.).**
- Pokles oběživa ve Švédsku i v dalších severských zemích, ať už s vlastní měnou, jako jsou Dánsko či Norsko, nebo v některých zemích platících eurem jako ve Finsku či Estonsku.
- Navzdory tomu dochází nejen v eurozóně, ale i většině zemí světa k pokračujícímu nárůstu hotovosti. Na tento trend nemělo vliv ani masové využívání bezhotovostních plateb, a to včetně těch bezkontaktních, ani vznik digitálních měn.
- **Mezi země, kde hraje hotovost velkou roli, tradičně patří i ČR.**
- Doloženo následujícím grafem – ukazuje, jak se ve vybraných zemích včetně ČR vyvíjel podíl hotovosti na HDP.

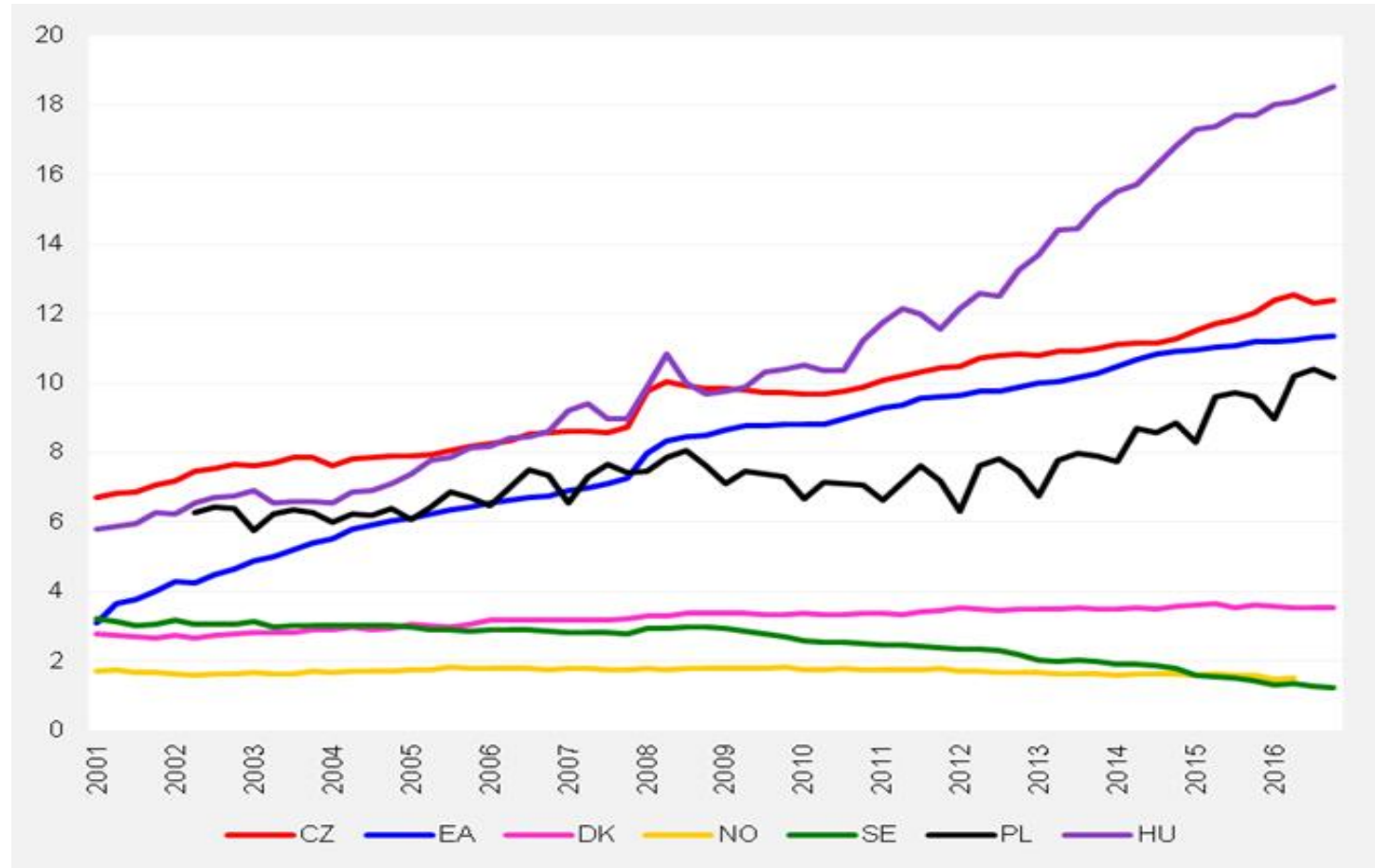
100 LET ČESKO-SLOVENSKÉ KORUNY

...OSLAVTE JE S NÁMI

Fenomén hotovost

- CZ – Česká republika
- EA – eurozóna
- NO – Norsko
- SE – Švédsko
- PL – Polsko
- HU – Maďarsko

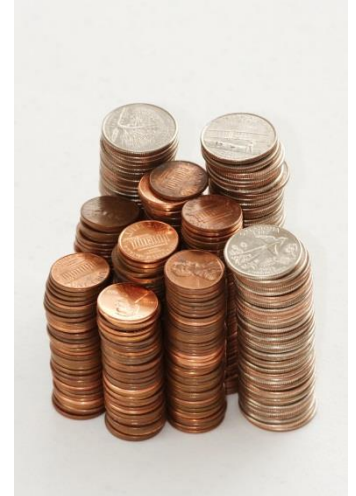
100 LET ČESKO-SLOVENSKÉ KORUNY

...OSLAVTE JE S NÁMI

Role ČNB

- **Zákon o ČNB č. 6/1993 Sb.**
 - ČNB má výhradní právo vydávat bankovky a mince, jakož i bankovky a mince pamětní
 - platné bankovky a mince vydané ČNB jsou zákonnými penězi při všech platbách na území ČR
 - ČNB řídí peněžní oběh
- **Zákon o oběhu bankovek a mincí č. 136/2011 Sb. (ZOBAM)**
 - **každý je povinen přijmout tuzemské bankovky a mince bez omezení, ledaže je oprávněn jejich příjem odmítnout**
 - neplatné
 - pamětní bankovky a mince s výjimkou ČNB a úvěrové instituce provádějící pokladní operace
 - více než 50 tuzemských mincí v jedné platbě s výjimkou ČNB a úvěr. instituce provádějící pokladní operace
- **Vyhláška o provedení některých ustanovení ZOBAM č. 74/2011**
 - balení
 - standardy zpracování tuzemských bankovek a mincí
 - postup při zadržování podezřelých bankovek a mincí; při výměně bankovek a mincí atd.
- **Ostatní vyhlášky** např. o ukončení platnosti konkrétní bankovky, mince; **úřední sdělení ČNB**

100 LET ČESKO-SLOVENSKÉ KORUNY

...OSLAVTE JE S NÁMI

BANKOVKY

20 Kč

- do 31. 8. 2008
- výměna do 31. 8. 2014

50 Kč

- do 31. 3. 2011
- výměna do 31. 3. 2017

100 LET ČESKO-SLOVENSKÉ KORUNY

...OSLAVTE JE S NÁMI

MINCE

0,10 Kč a 0,20 Kč

- do 31. 10. 2003
- výměna do 31. 10. 2009

0,50 Kč

- do 31. 8. 2008
- výměna do 31. 8. 2014

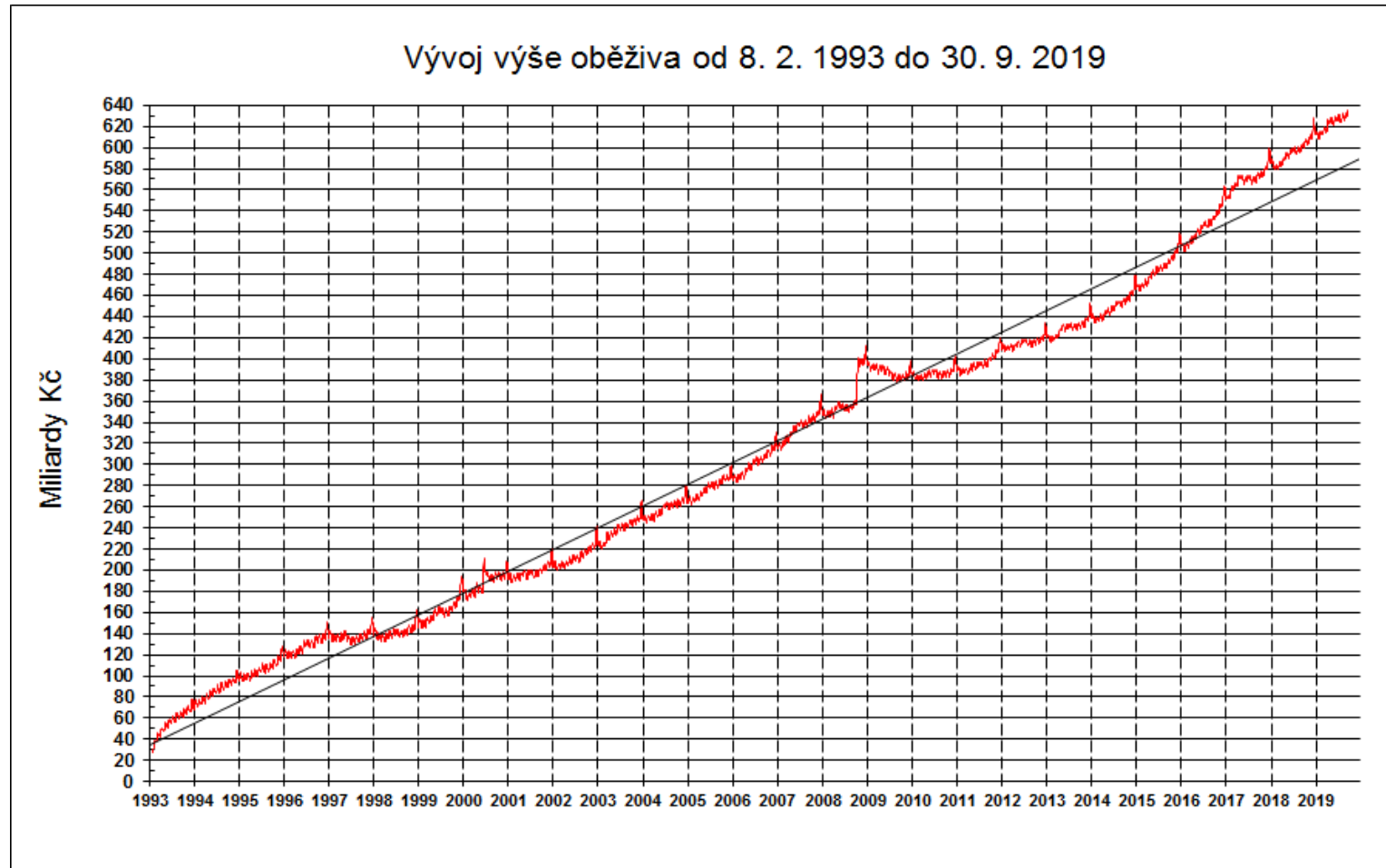

100 LET ČESKO-SLOVENSKÉ KORUNY

...OSLAVTE JE S NÁMI

Množství oběživa 630,3 mld. Kč

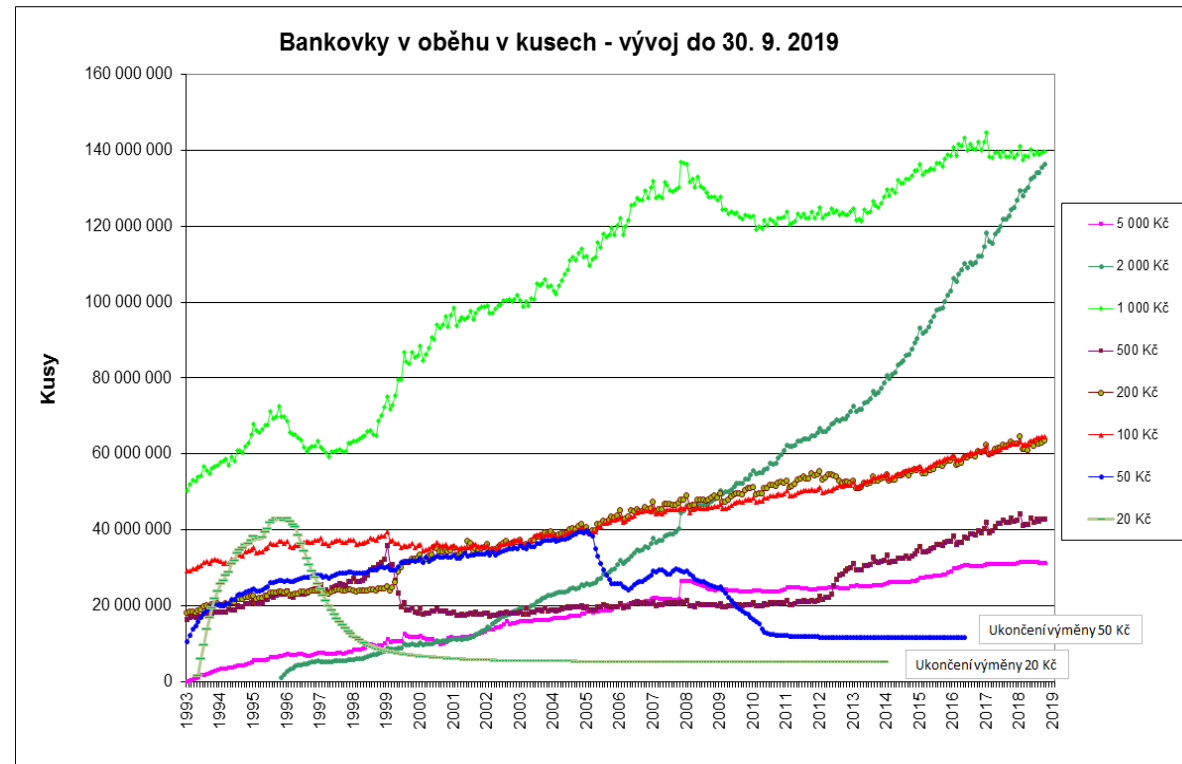
100 LET ČESKO-SLOVENSKÉ KORUNY

...OSLAVTE JE S NÁMI

Bankovky v oběhu 478,4 mil. ks

1 000 Kč
139,6 mil. ks

5 000 Kč
31,5 mil. ks

ČNB za rok 2018 zpracovala 732,5 mil. ks.

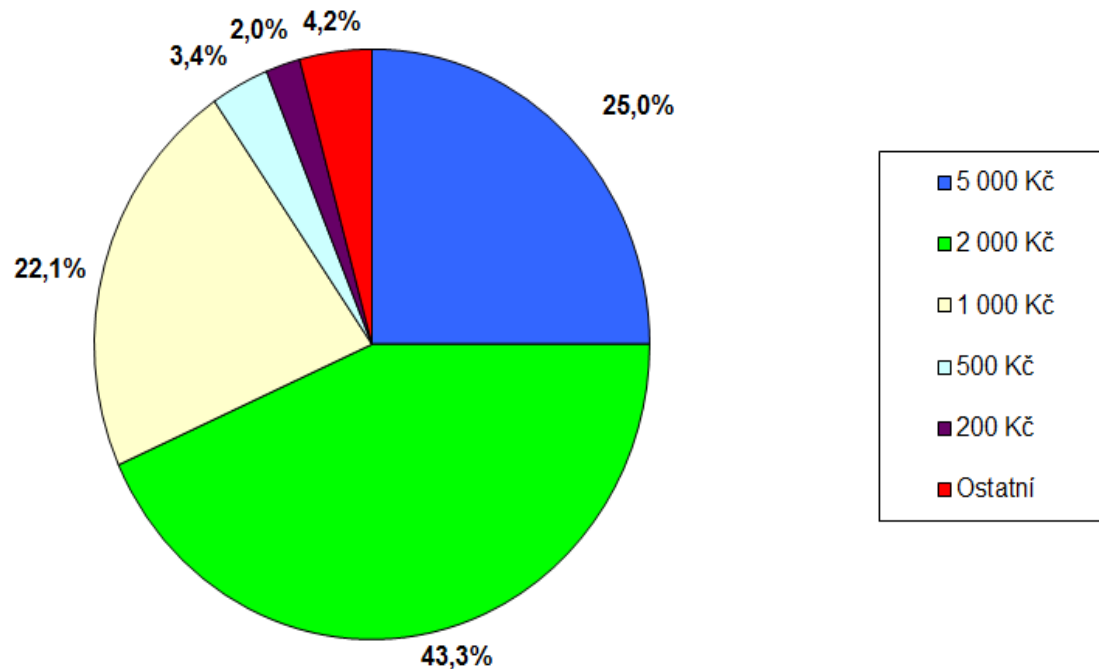

100 LET ČESKO-SLOVENSKÉ KORUNY

...OSLAVTE JE S NÁMI

Oběživo celkem 630,3 mld. Kč

Struktura oběživa v Kč k 30. 9. 2019

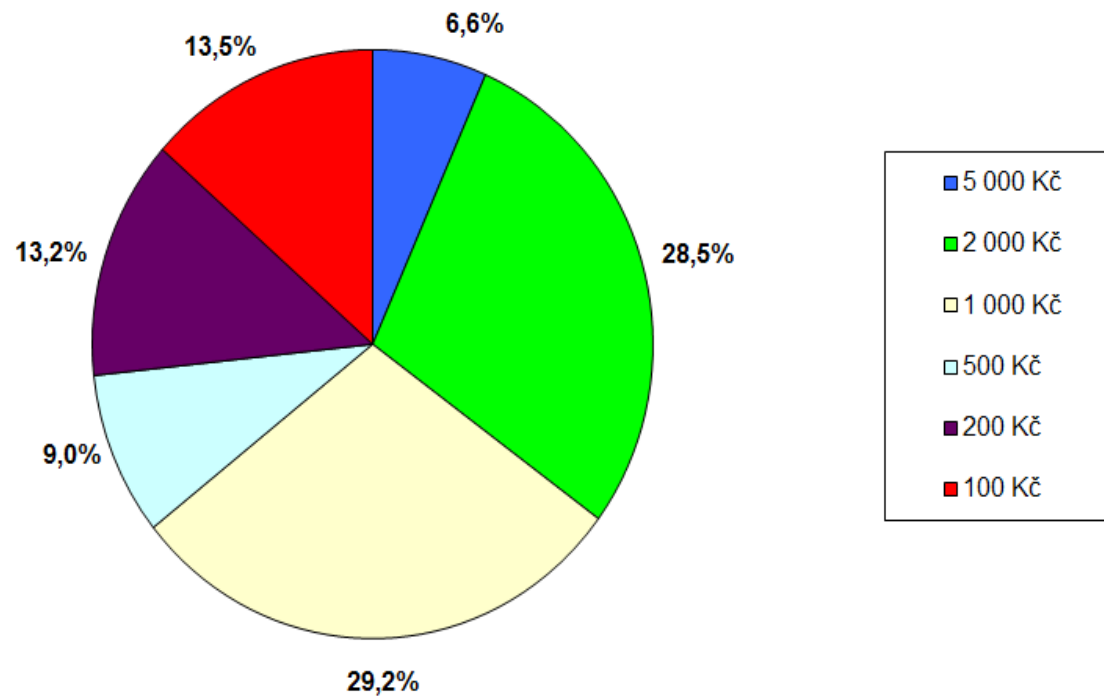

100 LET ČESKO-SLOVENSKÉ KORUNY

...OSLAVTE JE S NÁMI

Počet bankovek v oběhu 478,4 mil. ks

Struktura bankovek v oběhu v kusech k 30. 9. 2019

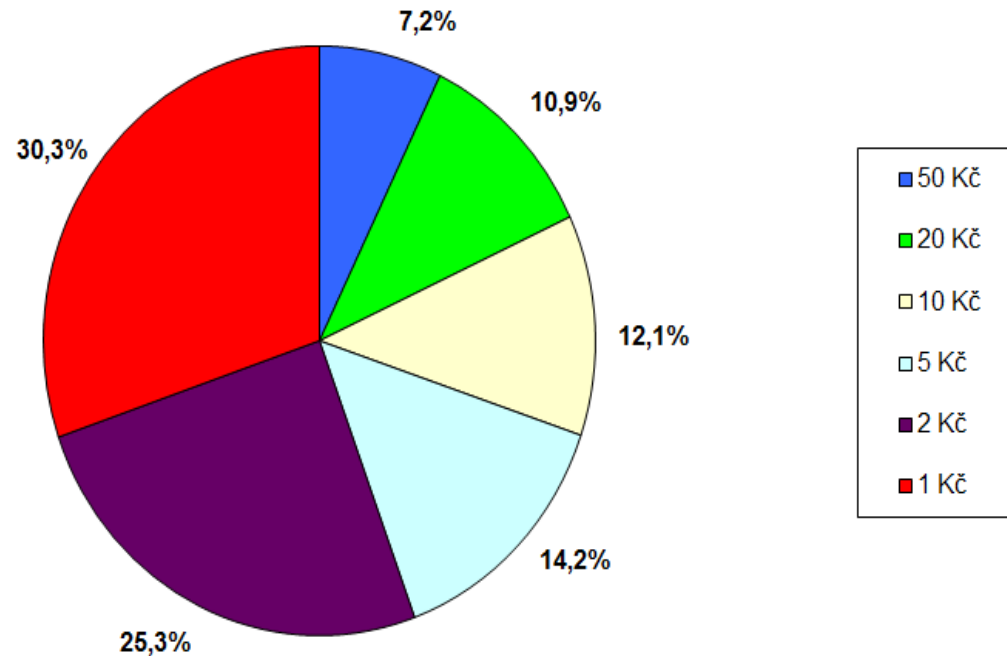

100 LET ČESKO-SLOVENSKÉ KORUNY

...OSLAVTE JE S NÁMI

Počet mincí v oběhu 2 039 mil. ks

Struktura mincí v oběhu v kusech k 30. 9. 2019

100 LET ČESKO-SLOVENSKÉ KORUNY

...OSLAVTE JE S NÁMI

ČNB je dlouhodobě konzistentní v přístupu k hotovosti i bezhotovosti

– ČNB nepreferuje ani jednu variantu z těchto plateb

- **výzkumy zaměřené na platební chování obyvatelstva**
- přesná čísla dokládající kontinuálně trvalý zájem o hotovost v ČR, je zřetelný např. **z oblasti používání platebních karet**. Lze využít buď k bezhotovostní platbě nebo k hotovostnímu výběru bankovek prostřednictvím bankomatů (ATM) – hotovost vybraná prostřednictvím ATM dále slouží, a to opakovaně, k platbám v hotovosti
- **platební karta byla v roce 2018 použita v ČR k výběru hotovosti z 56 % (dle hodnoty) a z 44 % k platbě bezhotovostně.**

V roce 2018 jen prostřednictvím platebních karet:

- vybrána v ČR z ATM hotovost ve výši 757,7 mld. Kč (celkem uskutečněno 179 mil. ks transakcí/výběrů)
- uskutečněny v ČR bezhotovostní platby ve výši 593,7 mld. Kč (celkem uskutečněno 976 mil. ks transakcí /plateb)
- uskutečněny transakce cash back v zásadě v „zanedbatelné“ výši 1,2 mld. Kč

100 LET ČESKO-SLOVENSKÉ KORUNY

...OSLAVTE JE S NÁMI

Proč máme bankovky a mince stále tak rádi?

Přetrvávající popularita hotovosti je dána jednoduchostí jejího použití.

Při placení je totiž náš „obchod“ uzavřen:

- **velmi účinně** – okamžitě a snadno
- **anonymně** – nikdo další o tomto obchodě nemusí vědět
- **s velmi vysokou pravděpodobností, že budou bankovky a mince prodávajícím přijaty**
- **obezřetně** – nemůžeme utratit více bankovek a mincí, než máme v peněžence
- **přívětivě** – hotovostí jsou schopny zaplatit všechny skupiny občanů, včetně např. občanů s postižením zraku či nižší finanční gramotností

100 LET ČESKO-SLOVENSKÉ KORUNY

...OSLAVTE JE S NÁMI

Proč používáme hotovost?

- **naše nákupní zvyklosti** – zvyšující se počet obchodů, někde pouze hotovost
- **výše úrokových sazeb** (záporné sazby)
- **krize, bezpečnost platebních systémů, hackerské útoky**
- **důvěra v domácí měnu** – pokud je nízká a v dané zemi se často platí rezervní měnou, vede to k upřednostňování držby této rezervní měny před měnou domácí
- **velikost tzv. šedé či nelegální ekonomiky** – čím je její podíl na celkové ekonomice vyšší, tím vyšší bude poptávka po oběživu
- **ostatní**
 - **věková struktura obyvatelstva**
 - **příjmová úroveň obyvatelstva**
 - **finanční gramotnost obyvatelstva** a schopnost investovat úspory
 - **míra urbanizace** – obyvatelé ve městech = nižší podíl hotov. plateb

100 LET ČESKO-SLOVENSKÉ KORUNY

...OSLAVTE JE S NÁMI

Proč roste hotovost?

- **HDP, bohatnutí obyvatel, vyšší mzdy**
- **počet obyvatel**
- **počet turistů**
- **počet bankomatů**
- **počet bank s pokladní službou (objem držené hotovosti)**
- **počet obchodů**
- **inflace**
- **pumpování peněz do ekonomiky**
- **likvidita (vs. nemovitosti, zlato, akcie, obligace)**
- **klid** – držba hotovosti může nepřímo chránit vaše investice, abyste neprodávali svá aktiva ve špatnou dobu. Naopak pokud dojde k velké investiční příležitosti a máte hotovost, můžete okamžitě jednat

ročně o:
+9,5 % od 1993,
+4,5 % v posledních 10 letech,
+7,0 % v posledních 5 letech,
+4,2 % za rok 2018 (+24,7 mld. Kč)

100 LET ČESKO-SLOVENSKÉ KORUNY

...OSLAVTE JE S NÁMI

Statistické zajímavosti 30. 9. 2019

- **všechny bankovky v oběhu – 478,4 mil. ks**
 - položené za sebou by vytvořily pás o délce 73 658 km, který by téměř 2x omotal naši planetu okolo rovníku
 - položené vedle sebe by pokryly více než 1 300 fotbalových hřišť
- **hmotnost oběžných mincí evidovaných v oběhu 10 696 tun (2 039 mil. ks)**
 - 535 vagonů po 20 tunách
 - to je téměř 27 vlaků po 20 vagonech
- v ČR v r. 2018 připadly na 1 milion kusů obíhajících českých bankovek **pouze 2 padělký**

100 LET ČESKO-SLOVENSKÉ KORUNY

...OSLAVTE JE S NÁMI

CASH IS STILL KING

Hotovost nás zřejmě bude doprovázet ještě dlouhou dobu

- **nevýhody hotovosti**
 - hotovost nenesení výnos (úrok)
 - riziko krádeže
 - riziko ztráty
- **nevýhody hotovosti pro banky a zpracovatele peněz**
 - nákladovost
 - dodržování stanovených pravidel
 - riziko diferencí
 - obtížnost transportů (váha mincí)
- **ušetříte**
 - vyhnete se úrokům a poplatkům – např. za kreditní kartu
 - utracíte více, když platíte plastem místo hotovosti

100 LET ČESKO-SLOVENSKÉ KORUNY

...OSLAVTE JE S NÁMI

Josef Ducháček

ředitel sekce peněžní ČNB

josef.duchacek@cnb.cz